

# Vliv

## vědeckotechnického pokroku na výcvik a výchovu vojsk

Nové zbraňové systémy a bojová technika a jejich bojové možnosti podstatně změnily způsob vedení boje a operace. Zvětšila se manévrovost a dynamičnost boje a dochází k rychlým a podstatným změnám situace. Zvětšil se prostor bojové činnosti, rozšířila se pásma (úseky) bojové činnosti, změnil se obsah i hloubka úkolů. Vzrostla mohutnost palby a hloubka ničení nepřítele. Současně se změnila i organizace a složení druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb. Byly vytvořeny nové druhy vojsk a jsou rozvíjeny všechny ostatní druhy vojsk. To vše výrazně ovlivňuje formy a metody výcviku a výchovy vojsk k vedení soudobého boje.

Výcvik a výchovu vojsk je třeba posuzovat ze sociálně politického a vojenskopolitického hlediska.

**Sociálně politické hledisko** vyjadřuje ideovou pevnost a uvědomělý vztah k obraně své vlasti, oddanost KSČ, vysokou bojovou morálku a kázeň i psychickou připravenost vojsk plnit úkoly i v těch nejsložitějších situacích. Vědeckotechnický pokrok na jedné straně zkvalitňuje bojovou techniku a zbraně, na druhé straně současně formuje osobnost vojáků, kteří tuto techniku a zbraně obsluhují. Zvyšuje požadavky na jejich kulturní a technickou úroveň a mění nejen charakter jejich práce, ale i vztah k technice. Působí přímo zesilováním některých volných vlastností, jako je hloubavost, kritičnost, aktivita, iniciativa, houževnatost, dovednost, statečnost apod., nebo zprostředkovaně novými společenskými vztahy, sociálními podmínkami, zvyklostmi, tradicemi a obyčejí.

V širokém měřítku dochází k prolínání fyzické práce vojáků s intelektuálními funkcemi, organické slučování fyzické a duševní práce v bojové činnosti. Lze tedy říci, že v soudobé činnosti vojáků ČSLA počíná převažovat práce vysoce kvalifikovaných odborníků-specialistů. Tuto skutečnost nelze přehlížet ani ve výcviku, ani ve výchově vojsk. Každý voják-specialista musí odborně zvládnout požadavky soudobého vědeckotechnického rozvoje ve své profesi. Vyšší

úroveň odborných znalostí a vyšší stupeň kázně, které plynou jak z politických, ekonomických a vojenských cílů, tak z vědeckých, technických a technologických požadavků zabezpečování vysoké komplexní bojové pohotovosti ČSLA, se nadají nahradit pouze uvědomělostí a obětavostí.

O těchto úkolech je třeba příslušníky ČSLA přesvědčit a získat je pro jejich realizaci. Jednotlivci, obsluhy zbraňových systémů (osádky bojové techniky), čety, roty (baterie), které přes politickovýchovnou práci nepochopí objektivní nutnost uplatnění vědeckotechnického rozvoje, se stávají nositeli zaostalých, přežitých a překonaných názorů a z nich plynoucích pracovních, životních a společenských postojů, které objektivně škodí ČSLA, socialismu a dělnické třídě.

Velitelé a štáby, politické orgány a organizace se musí snažit, aby jich bylo co nejméně. Politickou výchovou a výcvikem vojsk i opatřeními k upevnění vojenské, pracovní, technické a technologické kázně lze zabezpečit, aby vliv zaostalých názorů, nedoceňujících odborné vzdělání, vědecký a technický rozvoj, byl minimalizován a překonán.

Jedině tam, kde rozvoj techniky je harmonicky svázán s rozvojem lidí, probíhají vědeckotechnické přeměny bez otřesů a obracejí se správným směrem. Proto při perspektivním plánování rozvoje vědeckotechnického pokroku je potřebné současně plánovat i rozvoj připravenosti příslušníků ČSLA k činnosti v nových soudobých podmínkách.

**Vojenskotechnické hledisko výcviku a výchovy** vyjadřuje výtečnou znalost přidělené bojové techniky a výzbroje (včetně konstrukce takticko-technické charakteristiky, pravidel provozu a údržby) a způsobů jejího mistrovského ovládnutí a využívání v boji (polní a odborná příprava).

Rozhodující podmínkou přípravy vojsk pro vedení soudobého boje je **vysoká komunistická ideovost a stranickost výcviku**. Je základem vysokých morálně politických, psychických a bojových vlastností a hlavní motivující silou vedoucí k odpovědnému přístupu k plnění úkolů. V ní se realizují Leninovy teze, že: „... Přesvědčení o spravedlnosti války, vědomí nutnosti obětovat život pro blaho svých bratří, pozvedá morálku vojáků a nutí je snášet neslýchané oběti... To, že masy chápou cíle a příčiny války, má obrovský význam a zaručuje vítězství... V jakékoli válce je vítězství koneckonců podmíněno morálním stavem těch mas, které na bojišti prolévají svou krev...“

Při naplňování tohoto požadavku v praktické činnosti je třeba mít stále na vědomí, že formování osobnosti vojáka nespočívá pouze v tom, že voják získává specifické bojové vlastnosti, osvojí si obsáhlé vědomosti, dovednosti a návyky bojové činnosti, ale především v tom, že se stane přesvědčeným, politicky uvědomělým obráncem socialistické vlasti a celého socialistického společenství. Pouze hluboké ideové přesvědčení, morální pevnost a psychická odolnost mu umožní splnit bojové úkoly v jakékoli složité situaci.

Uplatňovat stranickost ve výcviku a výchově znamená houževnatě, důsledně a dovedně dovádět leninské principy ideologické práce (především vysokou komunistickou ideovost, spojení se životem a prací lidu a nesmiřitelnost k nepřátelské ideologii) do každodenního působení na život a činnost vojáka. To vyžaduje, aby při každém zaměstnání (v masové politické práci, v taktické, odborné i polní přípravě) byla jasně a srozumitelně ukazována vedoucí úloha KSČ v socialistické výstavbě, budovatelské úspěchy pracujícího lidu, péče strany a vlády o neustálé zvyšování materiální a kulturní úrovně života pracujících, o výchovu nového člověka i o zvyšování bojové pohotovosti a připravenosti ČSLA.

Do vědomí každého vojáka musí být dovedeny aktuální problémy naší zahraniční politiky, vysvětlován význam internacionálního svazku se Sovětským svazem a jeho armádou i s ostatními zeměmi a armádami socialistického společenství, odhalována agresivní politika imperialistických kruhů, zaměřená na přípravu a rozpoutání nové světové války. Vyžaduje vést vojáky k odolnosti proti všem formám a metodám psychologické války nepřitele, kterou se bude snažit vyvolávat psychické stresy, působit na vědomí a psychiku našich vojáků a morálně je narušit a zlomit jejich vůli po vítězství.

Současně klade vysoké požadavky na plánovitost a organizovanost všestranného ideově výchovného a politického působení, na výběr jeho neefektivnějších metod, prostředků a forem, na jeho konkrétnost a operativnost, jakož i na houževnatost a vytrvalost při dosahování stanovených cílů. Uskutečňování tohoto požadavku předpokládá systematicky zkoumat a hodnotit politické a morální kvality vojáků, jejich potřeby, zájmy a nálady a včas a účinně na ně reagovat.

Neméně důležitou podmínkou dosažení vysoké připravenosti vojsk ČSLA pro vedení soudobého boje je **dodržení zásady jednoty výcviku a výchovy**. Naplnění této zásady vyžaduje, aby vojáci hluboce pochopili a co nejlépe plnili úkoly bojové pohotovosti a bojové a politické přípravy. Toho lze dosáhnout jednotnými cíli výcviku a výchovy s určením vhodných výchovných prostředků a metod. Dosahovat jednoty výcviku a výchovy je stálý úkol všech velitelů, náčelníků a politických pracovníků. Podmínkou dosažení tohoto cíle je účelně hospodařit s časem, dosáhnout vysoké úrovně materiálního zabezpečení výcviku, intenzivně využívat učebně výcvikovou základnu a náročně využívat každou minutu výcvikové hodiny. Důležité je, aby výcvik a výchova odpovídaly soudobým požadavkům, vojenským řádům a předpisům.

Dalším požadavkem soudobé přípravy vojsk je **učit je tomu, co je potřebné v boji**, vést výcvik v podmínkách maximálně blízkých bojové činnosti. Realizace tohoto požadavku vyžaduje, aby výcvik byl prováděn v souladu s charakterem soudobé možné války a boje, aby cíle, úkoly a metody taktické i odborné přípravy byly sladěny se zákonitostmi tohoto boje. To vytváří podmínky, aby vojáci získali potřebné vojenskotechnické i odborné znalosti a osvojili si nezbytné vědomosti o nepříteli, o jeho technice i způsobech vedení boje.

Praxe z výcviku vojsk potvrzuje, že vojáci získávají potřebné návyky a dovednosti jen tehdy, probíhá-li výcvik v podmínkách maximálně blízkých bojové činnosti ve složitých a obtížných situacích, v těsném spojení s morálně politickou a psychickou přípravou a výchovou jejich fyzické odolnosti proti těžkostem boje.

Naproti tomu nic nepůsobí na výcvik a výchovu tak nepříznivě jako různé úlevy a zjednodušování, neboť vytvářejí nesprávné představy o současném boji, zabraňují soustavnému vytváření potřebných bojových vlastností a podrývají samotnou podstatu požadavku učit vojska tomu, co je potřebné k boji.

Má-li mít výcvik vojsk potřebný efekt, mají-li vojáci získat potřebné vědomosti, dovednosti a návyky, aby se trvale rozvíjely jejich osobní vlastnosti, je třeba dodržovat **posloupnost výcviku**. K tomu je potřebné plánovat bojovou a politickou přípravu metodicky, nepřeskakovat témata, sladovat jednotlivé učební předměty a údobí výcviku a získávat nové vědomosti vojsk na základě již dříve osvojených znalostí.

Složitost bojové techniky a zbraňových systémů vyžaduje, aby je obsluhovaly diferencované, avšak **přísně sladěné, vyškolené a vycvičené kolektivy**, schopné

rychle a přesně pracovat i za nepříznivých podmínek. Každý jednotlivec kolektivu má přísně vyhraněné povinnosti a úkoly, na jejichž splnění závisí úspěch celého kolektivu. Taková situace však vyžaduje, aby každý jednotlivec byl na vysoké úrovni, aby všichni příslušníci takového kolektivu byli připraveni v případě potřeby k nezbytné zastupitelnosti. Proto by velitelé těchto kolektivů měli s rozvahou stanovit, které doplňkové odbornosti si mají jednotliví členové kolektivu osvojit; přitom musí přihlížet k jejich schopnostem, jakož i k možnosti rychlé změny čísel obsluhy nebo členů osádky bez snížení jejich bojeschopnosti. Vždy však platí zásada, že úspěšně mohou zvládnout druhou odbornost jen ti vojáci, kteří znají dokonale svou základní odbornost.

Realizace vědeckotechnického rozvoje v ČSLA vede i k vytváření nových struktur kolektivů. Lidé a technika jsou spojováni v různé celky a jednotlivé prvky těchto systémů se dostávají do složitých vzájemných souvislostí. Na jedné straně dochází k sbližování funkcí mužstva a velitelů (v tom smyslu, že činnost mužstva se stává stále více kvalifikovanou) a na druhé straně se prudce zvyšuje úloha řídicích funkcí velitelského sboru.

V procesu výcviku a výchovy vojsk však nejde pouze o vytváření maximálně odborně vyspělých a sladěných kolektivů, ale i vypěstování vysokých morálně psychických kvalit, jež pevně spojují každý kolektiv jako celek tak, aby se všichni vojáci na sebe mohli plně spolehnout.

Každý voják je členem vojenského kolektivu, ale zároveň si zachovává svou individualitu. Má své vlastní životní a pracovní zkušenosti, potřeby, zájmy a charakterové rysy. Mezi vojáky jsou rozdíly ve všeobecném vzdělání i kulturní úrovni. To vyžaduje uplatňovat při výcviku **individuální přístup** ke každému jednotlivci, zaměřovat jeho přípravu podle jeho úrovně všeobecného vzdělání, fyzických a psychických vlastností i kulturní vyspělosti i s ohledem na jeho místo v daném vojenském kolektivu. Výchova ke kolektivismu by v žádném případě neměla potlačovat osobnost jednotlivce, ale naopak pevný vojenský kolektiv by měl dále formovat pozitivní kvality a potlačovat negativní charakterové rysy. Je třeba mít na paměti, že vědomí vlastního podílu na společných dobrých výsledcích násobí síly všech příslušníků kolektivu, upevňuje v nich bojové soudružství a schopnost správně zapojovat své osobní zájmy se zájmy celospolečenskými.

Závažné místo ve výcviku a výchově má **uvědomělost a aktivita každého vojáka** založená na jeho hlubokém pochopení podstaty společenských jevů a vzájemných vztahů mezi nimi, na pochopení povinností uvědomělého obránce socialistické vlasti. Konkrétně se projevuje v rozvoji pracovní aktivity a iniciativy (socialistické soutěžení).

Rychlé tempo vědeckotechnického rozvoje ČSLA klade na vojáky stále náročnější požadavky. Moderní bojová technika, množství různých technických přístrojů a zařízení, rozsáhlá mechanizace, automatizace, elektronika, zásadně ovlivňují průběh vojenské služby a vyžadují, aby v daném časovém rozmezí vojáci pracovali rychleji, lépe a spolehlivěji než dříve. Voják musí dnes přijímat a vyhodnocovat velké množství informací různých měřicích přístrojů a signalizačních zařízení a rychle a správně na ně reagovat, často i bez vlivu svých velitelů — vojáků z povolání. To vyžaduje vysoké všeobecné i odborné vědomosti, dovednosti, pevné návyky, vysokou uvědomělost, odpovědnost, ukázněnost, morálně politickou, psychickou připravenost a vysoké bojové mistrovství.

Význam výtěžného ovládnutí zbraní se zvyšuje především proto, že dnes často i jednotliví vojáci či osádky (obsluhy) bojové techniky a zbraňových systémů

mohou samostatně plnit úkoly taktického, ale i operačního významu. Proto je nezbytné výcvik a výchovu zaměřovat na vypěstování takových vlastností, jako přesnost, rychlost a koordinovanost činnosti. Základem nadále zůstává rozšiřování a prohlubování teoretických znalostí a praktických návyků a zkušeností.

Nejvyšší formou přípravy vojsk jsou taktická a odborná cvičení. Ta by měla být vždy využita ke komplexnímu ověřování, popř. stanovení časových norem pro různé bojové činnosti i k ujednocování požadavků na odborné, morální psychické a fyzické kvality osádek (obsluh), různých specialistů, velitelských i technických odborných orgánů. Na základě zkušeností z těchto cvičení by se měly stanovit i zásady provozu, ošetřování, ukládání zbraňových systémů a techniky a navrhnout úpravy osnov výcviku.

Z těchto hledisek by každý velitel a příslušník štábu měl chápat požadavky na výcvik a výchovu, neustále hledat cesty jeho dalšího zefektivnění a zdokonalovat své metodické mistrovství.

Určité předpoklady pro to vytváří systematická a plánovitá velitelská příprava, metodická a ukázková zaměstnání řízená nadřízeným stupněm velení. Základní cestou dalšího zdokonalování metod a forem výcviku a výchovy vojsk je však samostatná příprava a studium velitelů (náčelníků) a sebekritické hodnocení své vlastní práce. Důležitou úlohu při dosahování pozitivních výsledků v zavádění progresivních metod a forem výcviku a výchovy vojsk má též osobní příklad nadřízených velitelů a pracovníků štábů. Tento požadavek zvlášť naléhavě vystupuje do popředí v současné etapě výstavby ČSLA, kdy na mnohých nižších velitelských stupních jsou mladí nezkušení velitelé, kteří potřebují soustavnou pomoc, péči, ale i důslednou a náročnou kontrolu.

Výsledky, úspěchy či neúspěchy jednotlivých vojáků a vojenských kolektivů v mistrovském zvládnutí bojové techniky, jejího ošetřování a opravování a znalosti vedení soudobého boje odpovídajícího principům vědeckotechnického pokroku ve vojenství, je třeba vždy považovat za projev jejich politické vyspělosti, odbornosti a morálních kvalit.